

MUHASEBENİN TEMEL DENKLİĞİ

(Temel Muhasebe Bilgileri)

Dr. Hasan Yalçın, YMM, E. Hesap Uzmanı

Muhasebenin temel denklğine **Bilanço Temel Eşitliği** de denilmektedir. Bu eşitlik muhasebenin temel mantığını oluşturur.

İşletmelerin mal ve hizmet üretmeleri ve/veya bu ürettikleri mal ve hizmetleri pazarlamaları için bir kısım varlıklara ihtiyaçları vardır. Bu varlıklar bilançoda karşılığını aktif olarak bulur. İşletme sahipleri bu varlıkları kendi koydukları paralarla elde edebileceği gibi dışarıdan temine ettiği finans ile de elde edebilir. Başka bir ifade tarzı ile bir işletmenin varlıklarını temin etmek için iki farklı finansman kaynağı olabilir. Bunlardan birincisi işletme sahibinin koyduğu Özkaynaklar, ikincisi ise dışarıdan temin edilen Yabancı kaynaklardır.

İster işletme sahibi tarafından konulsun isterse dışarıdan borç olarak temin edilsin bu finans kaynağı bilançonun pasifinde yer alır ve varlıkları finanse eden kaynakları oluşturur. Bu kaynaklara Pasif denir. Her varlık bir kaynakla finanse edilir. İşletmeye aktarılan her kaynak aktifte bir varlığa dönüşür. **Varlıklar toplamı her zaman kaynaklar toplamına eşittir.** Diğer ifade tarzı ile Aktif toplamı her zaman Pasif toplamına eşittir. **Bu eşitlik temel muhasebe eşitliği ve/veya temel bilanço denklği olarak adlandırılır.**

Aktifler = Pasifler Varlıklar= Kaynaklar

Varlıklar= Yabancı Kaynaklar (Borçlar) + Özkaynaklar

Mevcutlar+Alacaklar= Yabancı Kaynaklar (Borçlar) + Özkaynaklar

Bilanço kavramı bu denklikten hareketle ortaya çıkar. Bilanço bu eşitliğin tabloya dönüştürülmüş halinden başka bir şey değildir. Bilanço kelimesi İtalyanca olan **Bilancia (dengedeki terazi)** kelimesinden gelmektedir.

İşletmenin sahip olduğu varlıklar bilançonun aktifine işletmenin bu varlıkları temin etmek için kullandığı kaynaklar ise bilançonun pasifine yazılır.

DATE	AMOUNT	BALANCE	TOTAL
1	100.00	100.00	100.00
2	100.00	200.00	200.00
3	100.00	300.00	300.00
4	100.00	400.00	400.00
5	100.00	500.00	500.00
6	100.00	600.00	600.00
7	100.00	700.00	700.00
8	100.00	800.00	800.00
9	100.00	900.00	900.00
10	100.00	1000.00	1000.00
11	100.00	1100.00	1100.00
12	100.00	1200.00	1200.00
13	100.00	1300.00	1300.00
14	100.00	1400.00	1400.00
15	100.00	1500.00	1500.00
16	100.00	1600.00	1600.00
17	100.00	1700.00	1700.00
18	100.00	1800.00	1800.00
19	100.00	1900.00	1900.00
20	100.00	2000.00	2000.00
21	100.00	2100.00	2100.00
22	100.00	2200.00	2200.00
23	100.00	2300.00	2300.00
24	100.00	2400.00	2400.00
25	100.00	2500.00	2500.00
26	100.00	2600.00	2600.00
27	100.00	2700.00	2700.00
28	100.00	2800.00	2800.00
29	100.00	2900.00	2900.00
30	100.00	3000.00	3000.00

Aktifler işletmenin sahip olduğu bütün varlıkları gösterir. Bu varlıklara para, makine, taşıtlar, alacaklar örnek olarak gösterilebilir. **Pasifte ise bu varlıkların alınması için işletmeye tahsis edilen kaynaklar yer alır.** İşletme sahip veya sahipleri tarafından konan paralar, satıcı borçları, finans şirketlerinden kullanılan krediler bu kaynaklara örnek olarak gösterilebilir.

İşletme bünyesinde meydana gelen ticari işlemler sonucunda bu aktif ve pasiflerde değişimler olur fakat hiçbir zaman bu eşitlik bozulmaz. Her zaman aktif toplamı pasif toplamına eşit olur. Ticari işlemlerin bilançonun denklige etkisini ve dengenin bozulmamasını aşağıdaki tabloda görebiliriz.

Ticari işlem	Olasılık 1Varlıklar	Olasılık 2Borçlar	Olasılık 3 Özsermaye
Bir varlık azalması	Bir varlık artar	Borç tutarı azalır	Öz sermaye tutarı azalır.
Bir varlığın artması	Bir varlık azalır	Bir borç artar	Özsermaye tutarı artar
Bir borcun artması	Bir varlık artar	Bir borç tutarı azalır	Özsermaye tutarı azalır
Bir borç azalması	Bir varlık azalır	Bir borç artar	Özsermaye Artar
Özsermaye artması	Bir varlık artar	Bir borç azalır	
Özsermaye azalması	Bir varlık azalır	Bir borç artar	

Bilanço Kavramı

Bilanço, bir işletmenin belli bir tarihte sahip olduğu varlıklar ile bu varlıkların sağladığı kaynakları gösteren mali tablodur. Bir işletmenin belirli bir andaki finansal durumunu gösterir. Bilançolar hesap tipi ve rapor tipi olmak üzere iki şekilde gösterilir. Hesap tipi bilançolarda bilançonun sol tarafı işletmenin sahip

olduğu varlıkları (mevcutlar ve alacakları), sağ tarafı ise kaynakları (yabancı kaynakları ve öz kaynakları) içerir. Sol tarafa bilançonun aktifi sağ tarafa ise bilançonun pasifi denir. **Aktif ve pasif her zaman birbirine eşittir.** Rapor tipi bilançolarda ise önce aktif tutarlar yazılır daha sonra da onun altına pasifler yazılır. Adını sunum şekline alır. Rapor tipi bilançoların farklı sunumları da bulunmaktadır. Ülkemizde hesap tipi bilançolar kullanılmaktadır.

İşletmelerce bilançolarının bir örnekliğini sağlayarak karşılaştırılmalarında kolaylık sağlamak ve anlam birliği oluşturmak amacıyla, Muhasebe Uygulama Genel Tebliğinde belirtilen tip bilançolarının düzenlenmesine esas alınır. **Varlıklar, dönen ve duran olarak adlandırılan iki grupta toplanır.** Dönen varlıklar grubunda, bir yıl veya işletmenin normal faaliyet dönemi içinde paraya çevrileceği veya kullanılacağı tahmin edilen varlıklar toplanır. Duran varlıklarda ise, normal şartlar altında bir yıl içinde elden çıkarılması düşünülmeyen veya yararları bir yılda tükenmeyecek olan varlıklar yer alır.

Kaynaklar, kısa ve uzun vadeli yabancı kaynaklarla öz kaynaklardan oluşur. Kısa vadeli yabancı kaynaklar bir yıl içinde ödenmesi gereken; uzun vadeli yabancı kaynaklar ise bir yıldan sonra ödenecek olan borçlardan oluşur. Öz kaynaklar ise işletme sahip veya ortakları tarafından işletme kişiliğine tahsis edilmiş kaynakları oluşturur.